

ARADUL

...Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română!

V. Alecsandri

REDACȚIA și ADMINISTRATIA:

ARAD, Str. Eminescu No. 18.

Telefon: 266.

Organ al Asociației »Infrățirea«

Apare săptămânal.

ABONAMENTE:

Pentru particulari:	Pentru autorități și instituții:
150 Lei : : : : 1 An	250 Lei : : : : 1 An
80 : : : : 6 Luni	140 : : : : 6 Luni
40 : : : : 3 Luni	70 : : : : 3 Luni

In străinătate dublu.

24 IANUARIE

O nouă batjocură la adresa culturii românești.

Se desființează comisia de supraveghere a Palatului Cultural pentru a se înlătura elementele cari au curajul de a demasca incuria ce domnește la această instituție.

Ziarul nostru a făcut la timpul său o amplă expunere despre desbaterile din ședința comisiei de supraveghere a Palatului Cultural, în care câțiva membrii îngrijorați de soarta acestei instituții lăsată pradă părginirii, au făcut un aspru rechizitoriu dlui primar Luțai, autorul de căpetenie al acestei părginiri. Revolta celor chemați să vegheze ca Palatul Cultural să-și poată îndeplini aievea misiunea, a fost toltită de promisiunile dlui sub primar Raicu, de a se convoca în curând ședința Comisiei care va avea să voteze noul regulament de conducere al Palatului. Acest domn nu numai că nu s'a ținut de cuvânt, dar, relatănd superiorului său atmosfera ostilă lor care s'a degajat din discuțiile acestei ședințe, a pus la cale, în delegația permanentă, disolvarea Comisiei, provocându-se la un articol al regulamentului actual pe care a știut până acum să-l eludeze la fiecare pas.

Astfel Consiliul municipiului, la ședința din 16 Ianuarie c. s'a găsit prin surprindere în fața faptului de a vota noua listă a membrilor din Comisia de supraveghere, listă ticluită de dl Luțai și acoliții săi, cu eliminarea tuturor foștilor membri, cari ar putea să-i conturbe în viitor în acțiunea de a distruge prin indolența lor această instituție de mare însemnătate.

Lista prezentată de dl primar Luțai este cea mai brutală palmuire a bunului simț, întrucât majoritatea membrilor aleși sunt streini de ori ce acțiune culturală din orașul nostru. Ori cât de onorabile ar fi persoanele ale căror nume au fost exploatate de dl Luțai et consortes, pentru a-și bate joc de Palatul Cultural, nu putem să nu accentuăm, că nu au ce căuta în această Comisie și, în consecință ai sfătui să-și dea demisia nea dintr'o funcțiune în care nu pot fi considerați decât ca niște păpuși în mâinile unu. regisor de tristă figură.

N'am cârțit niciodată când în func-

sfinite însușiri ce caracterizează această zi de 24 Ianuarie. Deaceea, uniți în aceiași dragoste unanimă către M. Sa Regele Carol II, să strigăm în această zi a unirii: Trăiască în veci unirea tuturor Românilor!

Ed. I. Găvănescu.

șuni cari sunt legate de grase recompense materiale au fost vârâți fel de fel de oameni cari n'aduc nici cel mai mic aport în angrenajul vieții noastre sociale, dar protestăm cu ultima energie, când această metodă sui generis de selecționare a valorilor se aplică și la o instituție cu caracter pur cultural. Căci mișcarea culturală, această indeletnicire lipsită de orice folos material se reazimă astăzi în întregime pe umerii dascălului din Arad, deci profesorii sunt singurii chemați să dea tonul la propășirea unei instituții de unde pleacă arterele principale ale acestei mișcări.

E timpul ca oamenii noștri de conducere să înțeleagă, că au trecut vremurile sfiorărilor oculte și că fiecare trebuie pus acolo unde-l îndrituește prierea și dragostea de muncă.

Chițibușeriile advocăteșii prin care se motivează disolvarea unei comisii abia instituită, pot să convingă pe membrii delegației permanente plămădiți din acelaș aluat, dar nu pe oamenii cari iubind calea dreaptă, sunt scârbiți de regimul bunului plac care s'a încuibat la Primăria municipiului Arad.

Nu fiți șovinist! Dar nu permiteți nici altuia să considere poizetea ta drept lașitate și slugarnicie!

Dați alarma, domnilor doctori!

E vorba de apa Aradului.

Luați un pahar de apă, fierbeți-l bine, apoi lăsați-l să stea liniștit jumătate de cias și după aceea... gând-ți-vă câte miliarde de microbi înghițiți cu fiecare strop de apă consumată din apeductele civilizatăului oraș, care se cheamă Arad.

Și doar avem doctori în orașul acesta Ce fac, nu țipă?

Vă admir măiastra operă, bulevardul spre gard, domnule Primar, știm toți, că ești o forță vrednică de lauda cetățenilor, dar dacă n-ai schimbat apa Aradului, n-ai făcut nimic. Nu-s bani? Să fie. Mai svârle câteva duzini din cei cari încarcă de pomand bugetul primăriei, mai strânge baerile pungii orășenești și prin orice sacrificii, dă-ne apă! Aradul întreg e constipat și suferă

de toate bolile stomacale. Sunt destui doctori bucuroși de treaba aceasta, dar năddjdum, că sunt și din cei cu conștiința deslegată de prea multe slujbe. Aceștia să dea alarma, căci apa Aradului pute și putoarea aceasta apasă greu asupra capilor orașului.

Inchideți, domnule Primar, toate maghernițele și pune pe toți slujbașii la treabă într'o singură direcție, până vom avea apă bună de beut. Căci în mizeriile vieții acesteia atât ne-a mai rămas: apa și aerul. Aerul e destul de curat, fiindcă n'are încă birouri să-l drămuiască în hârtoage, dar apa e infectă și ar fi de văzut nu cumva se amestecă prin uzinele Primăriei apeductele de apă în... canalurile salubrității?

Q. H.

Tăranii bat, într'un sat, pe un călător «nădrăgar».

Cazul s'a petrecut. Unde și pe cine, nu impoartă. Dar interesează împrejurările.

Un domn, oarecare, s'a dus într'un sat, într'o zi de Duminică. Din limbășie sau cu scop, nu știm, s'a apucat să țină vorbiri unui grup de țărani adunați la cărciuma satului. Și le-a spus fel și fel de nădrăvăni cu gândul ca să le meargă vorbele lui la inimă. Că „domni” sunt hoși și tâlhari, că toți orășenii sunt mincinoși și așa mai departe.

— Da dumneata, să fie cu iertare, de unde ești? — l-a întrebat un unchiș.

Apoi, din vorbă în vorbă, s'a deslușit, că și dumnealui era tot un nădrăgar, din cei cari cutreeră satele după voturi.

Și ce mai tura-vura. l-au ciomăgit de l-au stins.

Nu comentăm faptul în sine, ci lecția care se desorinde din el: țărani noștri încep să reacționeze la năzbâțiile aventurierilor. Nu mai prinde nici minciuna demagogică, nici otrava tendențioasă. Și aceasta-i semn bun.

Dar nu-i semn bun laturea ceoaltă și anume disprețul pe care îl manifestă tot mai accentuat țărani contra nădrăgarilor dela orașe. Căci fiindu le greu să distingă, ei amestecă în mocirla demagogilor și pe cărturarii și oamenii de omenie, generalizându-i pe toți în aluatul plămădit de cine știe ce sclivisitură de politician, în care și-au văzut ei înfrânțe iluziile.

Și e bine ca preoțimea și dascălimea — cea neintinată în căldurașo dracului — să înceapă cât mai de grabă a lumina satele, ajutându-le să vadă limpede și să cunoască, că nu tot ce-i nădrăgar și orășan e totodată și tâlhar mincinos. Q. H.

Religioase — Culturale.

Ce folos are omul de toată osteneala sa, cu care se trudește sub soare?

(Eclesiastul 1, 3.)

Viața noastră se scurge între zvărcoliri și mulțumiri, între trudă și pace de odihnă, ca și unda apei între cele două maluri ale ei. Truda vieții, la cei mulți, îmbracă caracterul unei lupte, lupta pentru existență.

Pe cât de firească e viața, tot atât de firească e lupta pentru susținerea ei. E chiar o necesitate această luptă. Cât de sarbede ne-ar fi și bucuriile vieții, dacă ele n'ar veni ca un rezultat al unor trudnice strădanii. E o necesitate lupta pentru existență, ca o muncă înțeleasă, dar ea nu are îndreptățirea să ne absoarbă toată ființa, să ne robească toate puterile sufletului, ale minții și voinții; să ne reclame toată viața numai în serviciul ei. Căci atunci din oameni slobozi, din stăpâni, — cum ne-a voit Dumnezeu: „umpleți pământul și-l stăpâniți pe el”... (Facere I, 28;) — am ajunge slugi robiei vieții pământești și robii păntecelului lor despre astfel de oameni scrie cu lacrimi Pavel: „sfârșitul acelora este pierire al căror Dumnezeu este păntecelul” (Filip. 3, 19;)

Ca ființă naturală, omul nu se poate sustrage luptei pentru viață. Dar, după măsura darurilor cu care a fost înzestrat, în raport cu celelalte ființe vieșuitoare, este dator să îndulcească să inobileze această luptă, indeosebi față de semenii săi. Mai mult. Trebuie să o direcționeze spre ființe, ce se ridică deasupra sensibilității vieții de toate zilele; să dea această luptă sub flamura unei vieții, ancorată în veșnicie.

Pentru aceasta ne stau ca o strajă de toate clipele în drumul vieții cuvintele Domnului: „Au n'apă știut că întru cele ce sunt ale Tatălui meu se cade Mie să fiu?” (Luc. 2, 49;)

Și totuși auzi pe atâșta oameni spunând. Eu tribule să fiu la slujba mea; oficiul meu, cu lucru mult, cu grijile lui multe, îmi absoarbe toate puterile, pune stăpânire pe toate simțurile pe toate gândurile mele. Pentru Dumnezeu și pentru suflet nu mai rămâne nimic, nici putere, nici vreme, nici măcar gând de înălțare. Atui spune: trebuie să mă îngrijesc de sănătatea și prosperarea mea. Și în vreme ce să preocupă cu intensitate de sănătatea trupului uită cu totul de sănătatea sufletului iarăși alții stăruie cu trudă pentru interesele lor pentru propagarea lor în viață... Astfel în vreme ce, se avântă din treaptă în treaptă spre culme, lasă sufletul și se cufundă tot mai adânc în uitare și pierzare.

Nu vom sfătui pe nimeni să neglijeze cerințele vieții acestora vremelnice și să-și disprețuiască trupul: „numele nicio-dată nu și-a urât trupul său, ci îl hrănește și-l încălzește pe el”... (Efes. 5, 29;)

Dar atât El hrănește și îl încălzește... ca pe un lăcaș al sufletului, zidit de însăși mâinile lui Dumnezeu, (Facere, 2, 7;) răscumpărat de Hristos, prin jertfa Sa, deodată cu sufletul. Nu numai sufletului ci și Duhului sfânt este trupul lăcaș; (I. Cor 6, 19 — 20;) bisericii lui Dumnezeu celui viu (II. Cor. 6, 16;)

Și nici numai lăcaș sufletului, o cutie pentru un giuvaer, ci trupul trebuie să fie o unealtă a sufletului. Fără ajutorul trupului nu poate nimic sufletul, cum nu poate artistul fără penel, fără daltă, fără arcuș — unealta lui. La toate faptele

vieții, bune ori rele, trupul își are partea lui. De aceea nu va scăpa nici de răspundere. La judecata de obște va fi be eficiar alături de suflet, având parte de bucuria cununei cerești dacă l-a fost o slugă credincioasă. Și dimpotrivă. Nu va scăpa de osândă, dacă a fost un răsvărit, a abuzat de libertate și a reclamat prea multă grijă în contul sufletului.

Dacă în mijlocul grijilor pentru trupul său și pentru bunuri vremelnice, omul își uită de sufletul său, dacă lupta pentru existență să mărginește numai la cele pământești, chiar când această luptă e încununată de biruință, și trece dintr'o izbândă într'alta, dintr'o mulțumire într'alta, totuși omul e asemenea călătorului, care calcă peste câmpii înflorite. Urca muntele vieții îmbrăcat în verdeață și podoabă, ca să moară pe vârful lui steep și înghețat..

Pe urmă ce lasă puternicii, bogății, învâșății, cari au umplut lumea cu faima lor, dar n'au săvârșit fapte cari s'au suit în cer? Aici pe pământ alții au venit să le ia locul și dincolo, peste culmea sicriului rece, ei n'au putut să și l'ocupe, pe cel de față al lui Dumnezeu și moștenitori împreună cu Hristos...

Ce folos are omul de toată osteneala cu care s'a trudit sub soare, dacă n'a fost în stare să-și desprindă privirea de la frumusețile terestre și să-și ridice o hii spre nemărginir le albastre, prefăcând lupta pentru existență într'o luptă pentru ideal, pentru cucerirea împărăției sufletului?

Arhim. P. Morașca

Fire de artist

Gemea biserica de lume. Doar prunci din fașe nu erau de față la botez să-l vadă pe Sdrela țiganul naș.

Și iată-l pe țigan cu noul născut în brațe aruncând priviri de jeratec în lături.

Numai popa când văzu pe nașul tuciuriu, sbârcit de nas și îi zise răstit:

— Știi Tatăl-Nostru țigane?

— Nu-l știu sãru 'mãna!

— Cum se poate una ca asta baragladină?

N'ai auzit Talã-Nostru nicidatã?

— Sã spui drept taică pãrinte cã pe tatã vostru nici nu l'am vãzut.

— Nu pe al meu țigane, pe al nostru al tuturor.

— Nici pe al meu nu-l știu taică c'ã murit cãnd eram numai de o șchioapã.

— Ce tot pãlavãrești ciorã!

Rugãciunea n'o știu???

Sdrela vãzându-se strãmtorat, puse copilul jos și'n iufelã era cãt pe aci sã-i striveascã feșta capului de pardo-sealã și o rupse de fugã din bisericã.

Peste cinci minute apãru cu vioara sub braț. Se apropie de preot, duse instrumentul la umã, încovãe degetele gata sã apese coardele, și'n cordã bãrbia și urechea și ridicã arcușul....

— Cum i-ai zis pãrințele???

Mai zi odatã sã-i iau din arcuș!

E. M. Nãvalnic.

Politica și Religia.

Biblia și munca.

Am avut ocaziunea să vorbesc, zilele acestea, cu câțiva social și din orașul nostru și să citesc, în acelaș timp, declarațiunile domnului George Lansbury, ministru în actualul cabinet socialist al Angliei.

În toată mentalitatea socialistă domnește o confuziune grozavă. Această confuziune se manifestă și în atitudinea ce o are socialismul față de religie. La început, spre a câștiga masele, socialismul cauta să arate că religia creștină propagă socialismul politic, ca mai pe urmă să îndrepte tunurile către bisericile creștine pentru a se susține socialismul bolșevic.

La noi a început să se manifeste chiar ultima atitudine, sub influența unor foi scrise în limba maghiară, tipărite la Paris și ajunse, — prin nu știu ce împrejurare și toleranță, în mâinile lucrătorilor din Arad.

Se aduce Sf. Scriptură atât în sprijinul socialismului politic, cât și contra bisericii creștine, acuzându-se creștinismul pentru starea grea în care se află omenirea astăzi. Astfel se aduce citatul: „Vai de acela prin care vine scandalul!” Adică Biserica lui Christos ar fi adus scandalul în lumea de azi!?

Interpretarea acestui text însă nu poate fi decât într'un singur sens, care sună tocmai socialistilor de azi: Vai celui om care duce pe un tânăr pe calea beției! Vai celui care duce pe o tânără în primul ei pas către imoralitate! Vai omului care pune nebunia în capul altora, — care face pe semenul său să păcătuiască.

Toată lumea este alarmată de starea nenorocită în care se află muncitorii și salariații. Și eu sunt alarmat, însă eu sunt alarmat de starea mintală a lucrătorilor și unor salariați. Eu am cercetat în zadar Biblia și n'am găsit nici un pasagiu care să suporte acumularea a zece funcțiuni, sau limitarea orelor de lucru la 6 sau 7 pe zi. Am găsit un loc însă care zice: „Dacă cineva nu le crează, să nu mănânce”. Au toată compătimirea față de cei cari nu pot găsi de lucru și doresc să muncească, însă eu m'am adresat unor „lucrători fără de lucru” și le-am oferit un câștig de 60—70 lei, pentru un lucru foarte ușor, la zi, și am fost refuzat. Au preferat să stea toată ziua în piața Avram Iancu, când puteau câștiga 80 lei.

Biblia și Religia.

Să vie conducătorii socialistilor în grupurile acestor oameni și să predice evanghelia lui Christos care-i munca cinstită. Însă, pentru numele lui Dumnezeu, să nu amestece politica cu religia. Este o mare prăpastie între Karl Marx și Iisus Christos. Iisus Christos nu ne învață ca să luăm a ceea ce este muncă și să trăim în belșug fără muncă.

Iată conflictul între Christos și Karl Marx: Conflictul dintre muncă și lene. Cine vrea să amestece creștinismul în concepțiunile marxiste face un rău incalculabil umanității.

V. P.

Dăruiți cărți pentru biblioteca Spitalului de copii.

Un apel către Societățile de binefacere și toți oamenii de bine.

Direcțiunea Spitalului de copii se plânge că Apelul publicat în ziarul nostru pentru donațiuni de cărți pe seama micilor bolnavi, a rămas fără răspuns. Reîmprespătim acest apel, cu rugămintea ca cetitorii ziarului nostru să-și controleze bibliotecile și de vor găsi cărți ce pot distrage pe copii, să le doneze acestui spital. Apelul acesta este atât de puțin pretențios, și servește o cauză atât de frumoasă, încât credem că fiecare om înțelegător care are cărți rămase dela copiii săi, se va grăbi să răspundă, contribuind astfel, prin darul său nepretențios, la procurarea câtorva clipe distractive micilor suferinzi din spitalul copiilor. Ceiți, vă rugăm, apelul.

Direcțiunea Spitalului de Copii „Principele Mircea” din Arad a simțit de mult timp nevoia de-a lua inițiativa înființării unei moderate biblioteci, care să servească bolnavilor ca o distracție utilă în zilele lungi și plicticoase ale convalescenței. Lipsa de fonduri însă a împiedecat până în prezent înjghebarea acestei biblioteci, de o necesitate indiscutabilă chiar și numai din punct de vedere educativ. Ne putând renunța la înfăptuirea ideii

care ne preocupă, fără să lovim în interesele micilor suferinzi, linem să ne adresăm astăzi tuturor oamenilor de bine rugându-i să doneze fieșlecare pe seama bibliotecii proiectate o broșurică adaptată inteligenții și mentalității copiilor. Dacă îndrăznim să cerem sprijin societății o facem în credință și marinosii donatori nu vor resimți prea mult povara sacrificiului impus de noi, dat fiind că nu este familie de copii unde să nu existe o carte, broșură sau revistă de care să nu se poată lipsi. Avem ferma convingere că societatea românească arădiană care a dat atâtea dovezi înălțătoare a spiritului său de jertfă, nu va trece cu vederea nici apelul nostru, și ne va da tot sprijinul ca instituția noastră să mergească cu un pas înainte în îndeplinirea chemării sale.

Direcțiunea Spitalului de Copii.

Gravură în obiectele de cadou, monograme tăiate în serviete de piele, în tabachere etc., execută artistic CSÁKY IULIU, gravor, cu preț redus ARAD, str. Alexandri 5 No. 64 2 2

In chestia francmasoneriei).

In primarticolul din numărul trecut al ziarului „Aradul” s'a tratat chestia francmasoneriei. Din niște premise false se trag concluzii pripite și se fac comentarii, cari sunt bune pentru a produce regretabile confuziuni, mai ales între intelectualii nostri, atât de puțin orientați în această chestiune. De aceea, în interesul obiectivității, care trebuie să conducă în actele sale publice, pe oricare om de bun simț, trebuie să atrag atențiunea cetitorilor asupra izvorului principal al tuturor neînțelegerilor, cu privire la francmasonerie, — și să aduc unele informațiuni serioase asupra acestei asociațiuni universale. (Organizațiile francmasonice naționale stau în legătură cu cele ale altor țări, de aceea ele au un caracter mondial. Ele sunt răspândite pretutindeni pe globul pământesc, unde a pătruns civilizația și cultura).

In general dușmanii francmasoneriei, cad în greșala de a confunda francmasoneria cu ateismul, — și sunt peste măsură intrigaji de faptul, că francmasoneria se practică cu ușile închise.

Francmasoneria nu are nimic de-a face cu ateismul; peste tot chestiunile religioase, confesionale ori bisericesti nu o interesează. Francmasoneria se ocupă de cultivarea însușirilor nobile înăscute în om, urmărind drept scop ridicarea omului, la cea mai ideală valoare morală. Intre membrii acestei organizațiuni nu există nici o dependență materială, nici nu urmăresc realizarea de câștiguri bănești sub nici o formă mârțurisită ori nemârțurisită; raporturile dintre ei sunt de natură elică, în senzul cel mai nobil al cuvântului. Practicarea umanismului — care este de-altcum în perfect acord cu oricare dogmă re-

ligioasă, — este o exteriorizare a scopurilor nobile urmărite.

Chestiunea felului „secret” (contrarii zic „clandestin”) cum se practică francmasoneria, dă ocazie persoanelor impulsive, și amatoare de secrete, să ridice cele mai ridicole acuze contra ei. Acestea o apostrofează că urmărește scopuri: „oculte”, „subversive” sau o grădă cu alte calificative violente. Ceice ridică asemenea acuze uită însă că organizația francmasonă este o uniune universală, pretutindeni legale, care d. e. și în România are personalitate juridică, funcționând în baza unor regulamente aprobate de forurile în cădere. Din ea fac parte în oricare țară din lume cele mai distinse persoane, cari au rol în viața publică.

Pentru cei nelămuriți și cari ar fi dispuși să creadă în baza știrilor eronate puse în circulație, că francmasonii sunt oameni vânduți streinilor inconștienți, ignoranți, etc. amintesc aici câteva nume ilustre, cari au făcut parte din alianța masonă: în România, marii bărbați de stat și patrioți C. A. Rosetti, I. C. Brătianu, Titus Maiorescu, etc; la germani Goethe, Lessing, Fichte, Haidn, Mozart, Stressemann, etc; în Anglia Walter Scott, Amiralul Lord Kitchener, etc; în Franța Gambetta, La Fayette, Voltaire, etc; U. S. A.: B. Franklin G. Washington. Taft, Roosevelt, etc. etc; Italia: Carducci, Garibaldi, Mazzini, etc. In străinătate d. e. în Britania Mare, Svedia, etc. sunt francmasoni membrii de ai familiilor domnitoare, membrii ai clerului, (episcopi) profesori universitari și alte personalități ilustre; In Statele Unite din America de Nord, dintre președinții de până azi ai republicii U. S. A. 16 înși au fost francmasoni, în Chicago au un templu grandios de mai multe zeci de etaje înălțime; la noi fac parte și azi din această organizație numeroase personalități distinse, a căror valoare morală, intelectuală și socială și sentimente patriotice sunt mai presus de orice discuție.

De altcum în oricare „Lexicon”

IMPRUMUTUL Municipiului Arad

In ședința consiliului comunal dela 17 Ian. a. c. a venit în discuție la ordinea zilei chestiunea marelui împrumut pe care-l proiectează primăria orașului pentru efectuarea unor foarte importante lucrări edilitare care nu mai suferă mai îndelungată amânare. Este vorba de contractarea unui împrumut care ar varia între 100—150 milioane.

Deocamdată dl primar Luțai a adus în consiliu chestiunea aceasta a împrumutului numai spre a vedea care este părerea dlor consilieri despre oportunitatea unui asemenea împrumut.

Dl consilier av. N. Popescu-Păușești a declarat că vede necesitatea lucrărilor edilitare proiectate de primărie D-sa crede însă că este oarecum primejdios ca municipiul să se hazardeze la un împrumut așa de mare în asemenea vremi grele economice ca cele de astăzi. Dl av. Păușești propune efectuarea a unor împrumuturi mai mici prin care să fie îndeplinite pe rând diferitele lucrări edilitare. După informațiile pe care l-a dat în ședința dl Berzovan, împrumutul Municipiului Arad ar fi utilizat pentru efectuarea câtorva lucrări foarte importante. Astfel pentru pavarea străzilor și pentru deschiderea altora noi, mai ales în cartierele periferice, ar fi nevoie de o sumă de 50 milioane lei. O altă sumă de 20 milioane ar fi întrebuințată pentru lucrări la uzina hidraulică în vederea îmbunătățirii apei potabile a orașului. Pentru răscurpărarea uzinelor electrice ar fi nevoie de 30 milioane pentru ca primăria să intre definitiv în posesia lor.

Tot din împrumutul acesta s'ar în-

ori „Enciclopedie” serioasă se găsec informații precise despre francmasonerie, iar cine voiește să știe mai mult decât află acolo, găsește în limbi streine detalii suficiente în diverse lucrări scrise cu privire la organizația francmasonă. De aceea este mai mult decât imprudentă risipa unor calificative drastice și osândirea anticipată a unei grupări de oameni, fără să-i cunoști nici pe ei, nici organizația din care fac parte.

B. Păcuraru.

ființa un abator comunal modern și instalațiuni frigorifere pentru conservarea carnei și o fabrică de ghiată artificială. Aceste întreprinderi ar cere o sumă de 8 milioane și după înfăptuirea lor Aradul ar putea exporta în străinătate carne conservată.

Deasemenea ar fi reparate clădirile Teatrului orașenesc și a Palatului Cultural, care au nevoie de mari reparații.

Consiliul comunal a acceptat în principiu necesitatea împrumutului. Rămân acum ca primăria să facă licitarea pentru ca să se informeze asupra condițiilor în care s'ar efectua acest mare împrumut.

Din Capitală. de Expoziția Dnei E. Latinca-Bodea.

In sala „Mozart” a fost acum câteva zile, vernisagul expoziției Dnei Ersil Latinca-Bodea, bine cunoscută publicului arădan, așa că a face o cronică artistică a expoziției e cu mult mai ușor.

Tablourile expuse ne fac dovada unei temeinice pregătiri tehnice, ca și a unui talent în plină maturitate. Portrete admirabile, flori, natură moartă și mai ales tablourile cari reprezintă marea, sunt admirabile. Dintre portrete nu putem să nu remarcăm No. 46, so unui cunoscut personaj bucureștean în lumea artelor, ca și No. 86 „Cap de studiu” — un cap într'adevăr caracteristic — reținut de Prințesa Bleana și reușitul autoportret.

Dintre peisajele cele mai reușite remarcăm No. 41 „Marea liniștită” No. 5 „Apus de soare la mare” și No. 7 „Marea înfuriată” cari sunt redade fidel și cu multă expresivitate, cași obiectele jărănești și natura moartă.

Un admirabil cap de figancă, cu ochi focosi, cu dinții de o albeală strălucitoare și cu părul ca al corbului, reprezintă No. 2. Nu neglijează nici acvarele și nici pastelul.

Intentional am lasat la urmă, partea — poate — cea mai frumoasă, a expoziției. Tablourile cu flori, cari sunt atât de reușite, încât nu fac nici o remarcă, pentru că spunând că unul e mai frumos ca celalalt, aș jigni sufletul artistei care a pus în fiecare tablou o părticică din sufletul său gingaș.

A. Miljean

Războiul viitor.

Atacul cu gaze.

— Viziune din 1940. —

„..... Ziarele anunță cu litere chilometrice: S'a declarat războiul; panică generală între locuitori; mobilizare generală; centralizarea trupelor la granițe, etc.”

Au trecut două zile de când s'a declarat războiul și nici o noutate. Câteva aeronave circulau deasupra clădirilor, ici, colea trupe de soldați patrulau pe străzi. Populația părea că se liniștește, când zierele au anunțat din nou: „S'au întrerupt legăturile telegrafice cu trupele dela granițe.” Vestea aceasta se răspândi între locuitori cu tuteala fulgerului. Așteptam cu înfrigurare desfășurarea evenimentelor.

Era o dimineață senină de Iunie. Rar câte un om circula cu pași grăbiți pe străzi. Dar am observat ceva care mi-a înălțat siguranța în apropierea unui atac. Soldații cari făceau pa-

trularea aveau o uniformă ciudată, care părea că e dintr'un metal ușor, foarte elastic, de o culoare mată cenușie. Fiecare avea atârnat la șold o mască de gaz. Nici unul nu avea arme, însă la șelul trupei era un aparat, mic ciudat ce se mână cu o lanternă electrică. Probabil un aparat de radio-telefonie tip 1940. Pe mâni purtau mănuși din aceea materie cu costumul.

Pe la amiază se lăsă o ceață lăptoasă însoțită de un șuerat persistent. Ceața se întărește treptat, pretăcându-se într'un nor des prin care nu mai puteai zări soarele. Pela orele patru după amiază sonerile de alarmă avertizează pe locuitori să se pregătească la un atac cu gaze. Boem din fire, dornic de aventuri, am plecat la observatorul militar, unde am pătruns grație pretenției cu colonelul Z., favor de

care nu se bucură orice muritor. Aici primii informații că ceața nu e altceva decât un gaz ușor și inofensiv, care apără intrucâtva orașul de atacul avioanelor. In sălile spațioase ale observatorului toți ofițerii stăteau împietriți năntea aparatelor de semnale. Intr'o sală îmi bătu la ochi un aparat ciudat, plin de șuruburi și manivele, din care se desprinde un instrument în forma lentilelor de proiectie (dar o ediție mai gigantică). Aparatul era plasat sub cupola rotitoare a observatorului și era mânăit — în cazuri extreme — de însuși colonelul. Dar iată că uriașele receptoare din săli, redau fidel sbârâitul sonor, al elicelor de avioane înamice, cari se apropiuau vertiginos spre noi. Nu le puteam zări însă din cauza negurei dese Nervositatea observatorilor trecu și asupra mea, când deodată disting în ceață forma gigantică a unei aeronave, ce plana foarte jos, apoi numai decât se desprinde din el un corp negru, uriaș, care căzu la pământ cu un șuerat ascuțit. A fost prima bombă de gaz. Efectul exploziei a fost îngrozitor. Membre de oameni, intestine,

cranii, bucăți de carne sbureau în toate părțile. Apoi în locul unde a căzut proiectul diabolic, a început să se degajeze un gaz nou de culoare galbenă verzui necunoscut până acum în tehnica militară. După primul proiectil au urmat altele și altele cu acelaș efect. Clădirile se năruiau rând pe rând în parafocului, care prefăcea vetrele ferice în mormane de cenușe. Din lămpă colorate de semnalizare isbucneau țigere scurte. Când atacul își ajunse pogeul colonelul care supraveghea aparatul ciudat din sala cea mare, învârti deodată încet, încet de o manivelă. Imediat din lentila telescopului făni o rază verde strălucitoare, care tăie fulgerător negura groasă și se opri o clipă pe corpul lucitor al unei aeronave, care căzu trăsniță la pământ, fiind urmată de altele. Efectul intervenției noastre se văzu în curând tot celelalte avioane s'au retras.

A doua zi mulțimea curioasă se adunase prin părțile unde dezastrul fost mai mare, comentând gălăgoveni evenimentele de ieri: Sgomotul vociferărilor a fost curmată însă de sgomotul

Inceputurile ziaristice românești arădane.

O revistă religioasă arădană: „Speranța“

I.

Iași unul din numerile trecute ale „Aradului“ ne-am ocupat despre ziaristica românească din Arad, arătând rolul pe care l-au avut câteva ziare ca Tribuna Poporului: Tribuna sau Românul în mișcarea politică a Românilor din Transilvania. Inceputul ziaristice arădane este însă de ordin religios și sub această formă se îmbrățișa întreaga noastră mișcare culturală și însăși aceea politică

La 1 Februarie 1860 apărea în Arad „Speranța“, „foaie literară și bisericască“, organul societății de lectură a teologilor români din localitate.

Eșea de două ori pe lună, publicată de studenții teologi Costante Gurban, Ioan Besan, Iustinian Cerneși și Georgiu Morariu.

Speranța apărea în 8 pagini și se tipărea la „tiparul lui Ștefan Gyulai în Arad. Redactorul foi era Costante Gurban.

Numărul prim începea printr-o lămurire „Către onorații lectori“¹⁾, în care se insistă ca să spunem așa asupra programului revistei.

Precum pomul înflorește sub blândețele raze ale primăverii „așa și spiritele noastre, încălzite de razele sfinte ale soarelui cultivei, se simțesc în primăvara vieții lor legănate de simțiminte sublimă, de idei nobile, care promit a produce fructe națiunii pe cariera la care ne-am rezolvit“.

Era, dar Speranța — o manifestare a entuziasmului lineresc, surplusul de energie al unei tinerimi care credea că poate veni — modest dar cu sufletele cel mai curat în serviciul națiunii. Mănușii de teologi cu inima atât de caldă inaugurară la Arad o mișcare publicistică care va atinge culmi nebănuite mai târziu și va așeza acest oraș în centrul mișcării naționale românești transilvane.

Mai departe se scria în articolul program: „Tinerimea clericală din Institutul teologic arădan, considerând importanța cea mare a chemării preoțești, pe care se pregătesc, a socotit corele sale cele libere mai bine a-le putea folosi. Pentru aceasta s'a înfiin-

țat societatea de lectură a studenților în Teologie și organul acestei societăți este Speranța „menită să fie un organ pentru a comunica fructele deprinderilor noastre în cele ce se ține literatură și cu deosebire de chiemarea preoțească“. Acesta era scopul gazetei; și fiind vorba de preocupări în primul rând religioase și literare ea se adresează mai ales „către preoțime și „zeleșii noștri învățători poporali“.

Redactorii ei apelează la „indulgența mare, care o pot merita unii tineri începători, cari nici decum nu-și pretind a sta pe nivelul de astăzi al literaturii naționale, dar cari au inima și voia, de a face progres cât mai mare pe această carieră“.

Acestea sunt lămuririle mai importante din programul „Speranței“.

Tot în numărul prim apare, între alte lucrări și un „Apel către tinerimea română“ — în versuri — compus de către teologul din anul L, L. Morariu. Redau prima ștrofă ca monstră de entuziasm poetic, imberb:

Vină scumpă tinerime,
Vină la altar grăbind
Unde pe a lui cerimie
Muse blinde vezi zămbind

Se publică și un raport despre activitatea societății de lectură a teologilor români din Arad, pe anul 1867/81 societate înființată în acel an. Comitetul era format din Paul Gal, președinte, Iuliu B. Costa, notar adică secretar, ambii din anul III; bibliotecar Costante Gurban, casier Vasile Beleş și controlor Teodor Gruescu. Se înscriu 26 membrii fondatori.

Numărul prim încheia cu Mediațiuni la citirea psalmului 50*.

Din celelalte numere ale înființării an de apariție spicimul câteva informații interesante din punctul de vedere al mișcării culturale“.

Asfel în No. 2 apare un Raport despre starea bibliotecii Institutului teologic arădan. Din acesta aflăm astfel că biblioteca institutului depe la 1861 se afla adăpostită în cancelaria diecesană. De aici, la începutul anului școlar 1868/9 erau 428 de volume. Pe lângă această bibliotecă ia ființă și un cabinet de lectură, foarte la modă și răspândite în această vreme.

Ed. I. Găvănescu.
(Va urma)

Jocurile noastre distractive.

— Primul cuvânt —

Pentru a satisface, îndeajuns, dorința unor cititori și pentru a în sensul acesta, ziarul nostru să fie pe placul cât mai multor cititori, începând cu acest număr deschidem:

Un concurs de jocuri distractive, compus din specțiile selecte ale jocurilor, cari de cari mai distractive și totodată spirituale.

Concursul constă din 8 serii de câte 3 jocuri și fiecare deslegător este dator ca, în decurs de 10 zile după

publicarea ultimei serii să ne trimită soluționarea jocurilor, scrisă citeț pe o foaie închisă într'un plic cu mențiunea: „Pentru jocuri“.

Odată cu trimiterea soluționării, deslegătorii, vor anexa și cupoanele seriilor respective, altfel riscă a nu fi trași la sorți pentru premiile ce li se vor acorda și despre cari, de altfel, o să revenim în numărul viitor.

Pseudonime nu se admit.

Și acum va urăm: „Spor la muncă“!

Cuvinte încrucișate Seria I.

Problemă trimisă de: I. E. Arad.

1	P	2	A	3	E	4	R	5	S	6	A	7		8		
			8	A	9	I	10	D	11	E	12	R	13	C	14	A
10		11	V	12	E	13	K	14		15		16		17		
13		14	F	15	A	16	I	17	18	P	19	A	20	R	21	O
16		17	V	18	S	19	E	20		21		22		23	S	E
19		20	A	21	L	22	A	23	N	24	T	25	A	26		I
22		23	T	24		25		26		27	R	28	Z	29		
		27	T	28		29		30		31		32		33		34
29		30		31		32		33		34		35		36		37
31		32		33		34		35		36		37		38		39
36		37		38		39		40		41		42		43		44
40		41		42		43		44		45		46		47		48
		43		44		45		46		47		48		49		50
		49		50		51		52		53		54		55		56

Rânduri orizontale.

- Locuința celor umili
- Verbul a ajuta într'o limbă streină
- Când țărânu nu înțelege, zice..
- Anotimp într'o limbă streină
- Vehicul
- Fun țione la turci
- Primul aviator
- Plantă textilă
- Preparat medical
- Spuse (pop.)
- Nume de botez
- Literă grecească
- Obiceiu
- Pronume
- Teroare în Rusia sovietică
- Se poartă iarna
- Mare poet român
- Vocale identice
- Corifeu al școlii latiniste
- Tnb african
- Nume latin
- Popor din America de Sud
- Notă muzicală
- Soiu de pește
- Fruct
- Mareșal al Franței

Rânduri verticale.

- Voevod român (2 cuv)
- Corabie
- Pronume personal într'o limbă streină
- Nume de botez (tr)
- Notă muzicală
- Titlu academic
- Imn național (str)
- Neant
- Numele unui căpitan erou
- Plantă din familia liliaceelor
- Anagramă din turc
- Pronume
- Largi fără... inimă
- Gust particular
- Pronume
- Inițialele unui fost ministru al Instrucției
- Grăsimă (inv)
- Anagramă din mușc
- Popor din nordul Africii
- Titlu dat regelui
- Conducător politic la slayi
- Metal prețios
- Unealtă de fumat (pop.)
- Inițialele unei asociații profesionale
- Numeral
- Peană

2. Enigmă.

de D. Ar.

Direct dacă-l citiți
Un decapod găsiți,
Iar dacă-l inversați
De un vehicol dați.

3. Golf de cuvinte.

de D. Ar.

Să se ajungă pe calea cea mai scurtă dela râul MEIN la râul TARO.

CUPON PENTRU JOCURI.

Nr 11. Seria I-a.

Obosite cad și mor...

Din apele, cari curg,
Seara 'n amurg
Murmurul trece ușor
In suflet la mine
Chemându-te pe line
Cu chipu-ți zămbitor...
Pe când șoapta-ți dulce
A venit ca să se culce
Pe pieptu-mi muritor...

Intr'un moment îngrozitor
Suavele-ți dulci șoapte
Cu dorul lor în noapte
Obosite cad și mor...

Sergiu Crivăț

Chemare.

Mă plimb încet, frumșetele admir
Și'n loc să mănânc... aer curat respir;
Stomacul a poștit de săptămâni,
M'am îngrijit în schimb... doar de plămâni.
Și dorm mai mult să nu doresc dejun
Și să visez fripturi și i. tot ce-i bun,
Apoi mă scol și-aș vrea să mai muncesc
Dar din stomah cântări mă 'nveselesc;
Mă las purtat de — Orfeus și de gând
Și 'ntr'un târziu mă pomenesc ostiând,
Dar nu de dulce sentiment pđrîns
Ci 'ndurerat că pân aci-am ajuns:
Student, ca mulți, ajutorat de Stat
Și — acum „ca mulți“, pe stradă arunca
...Tineri studenți veniți să ne jertfim
Și... cu „Cuvântul Domnului“ să mai trăim
Naigălaș

Bodea Gavril.

